

Formanden: Der vil nu blive givet handelsministeren meddelelse om denne vedtagelse.

Den næste sag på dagsordenen var:

Anden behandling af forslag til lov om krigsforsikring af fast ejendom og løsøre.

(Første behandling af lovforslaget (nr. 45) findes i tidenden sp. 1439, udvalgets betænkning i tillæg B. sp. 1241).

Der var stillet 21 ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagets paragraffer, ændringsforslagene og spørgsmålet om lovforslagets overgang til tredje behandling sattes til forhandling under ét.

Holm Tved: Ved førstebehandlingen af dette lovforslag udtalte jeg tilfredshed med, at denne beredskabslovgivning blev taget op og lagt i faste rammer, således at den kunne træde i kraft, dersom en krigsskade skulle ramme os. Men jeg udtrykte samtidig mine tvivl om, at grundlaget, det rent forsikringsmæssige, nu også var det helt rigtige at bygge loven op på, og henviste i denne forbindelse til, at det var et spørgsmål, om det ikke var en samfundsopgave at udrede erstatning og foretage genopbygning af skader, der var forårsaget ved krigshandlinger, og ikke overlade det til mere eller mindre privat foranstaltning. Jeg gav imidlertid på mit partis vegne tilsagn om en positiv medvirken i det kommende udvalgsarbejde, og dette tilsagn tror jeg fuldt ud er indfriet.

Vi er imidlertid ikke under udvalgsarbejdet og de undersøgelser, vi selv har haft mulighed for at foretage, blevet overbevist om, at denne lov bør hvile på forsikringsprincippet, der efter vor opfattelse bl. a. vil give en skæv byrdefordeling ved fremskaffelse af erstatningsbeløbene, der jo ene skal fremskaffes på grundlag af en præmiebetaling fra forsikringstagerne. Dette gælder både fast ejendom, inventar og indbo. Vi er tværtimod blevet mere bestyrket i vor opfattelse af, at det var mere rigtigt at fordele

byrderne på alle over skatterne. Ikke mindst finder vi en bekræftelse herpå i § 14, som vi ikke har kunnet få ændret igennem udvalgsarbejdet. Ifølge denne paragraf, som vi finder helt urimelig, kan ejeren af en udlejningsejendom helt vælte udgiften til krigsforsikringer over på lejerne. Vi er af den opfattelse, at en mere rimelig fordeling, når en fordeling overhovedet skal foretages, var, om ejeren forlods tog f. eks. halvdelen, og at derefter den anden halvdel blev fordelt på lejerne. Når udvalgets flertal har fastholdt, at præmien skal udloddes fuldt ud på lejerne, har man angivet som grund herfor, at lejerne også var interesseret i at få genopbygget den ejendom, hvori de har haft deres hjem. Spørgsmålet er så, om disse lejere igennem denne lovgivning eller anden lovgivning er garanteret en lejlighed i det nyopførte og til samme pris som tidligere. Endelig er spørgsmålet også, om ejeren da slet ikke er interesseret i at få ejendommen opbygget og dermed også må bære sin del af omkostningerne derved.

Vi har også ønsket en anden paragraf ændret; her er grunden vel nok af mere principiel karakter. I § 41 står der, at det er amtmanden, der skal udpege 3 vurderingsmænd, som man kan klage til over den første vurdering, sådan at man kan få foretaget en omvurdering, hvis man ikke har været tilfreds med den første. Vi finder det besynderligt, at det nu, hvor vi får erstattet amtmanden med en folkevalgt amtsborgmester, fortsat skal være således, at det er embedsmænd, der skal foretage sådanne udnævnelser, og ikke det folkevalgte amtsråd. For os at se er det, ligesom om man er bange for at frigøre sig for embedsmændenes indflydelse og beføjelser og oven i købet giver dem nye, hvor sådanne er mulige. Det er, ligesom man ikke rigtig tror på, at det folkevalgte element skal slå til. Jeg kan ikke se, at en folkevalgt borgmester, amtsborgmester i dette tilfælde, eller et folkevalgt amtsråd skulle have ringere kvalifikationer til at udpege sådanne vurderingsmænd, end en embedsmand skulle have.

Nu er det naturligvis ikke de her nævnte eksempler, der er grunden til, at vi har en anden opfattelse af, hvilket grundlag denne lovgivning bør hvile på, en anden opfattelse end flertallet af udvalget har givet udtryk for. Når vi finder, det bør være en samfunds-

[Holm Tved.]

opgave at yde erstatning for påførte tab og at stå for genopbygningen af de skader, en krig eller krigshandlinger kan forårsage på fast ejendom, i det tempo og i det omfang, staten finder det formålstjenligt og har mulighed for at gennemføre det, ja, så hænger det naturligvis sammen med vurderingen af flere muligheder. Vi tror ikke på, at forsikringsordninger som den foreslåede kan slå til eller indfri de forventninger, de forsikrede med god ret må stille til erstatningsmulighederne. Vi mener, at lovgivningsmagten ved denne form for krigsforsikring giver befolkningen en tryghedsfølelse, som ikke — eller i alle tilfælde i meget, meget ringe omfang — eksisterer.

Sådan som forslaget på det foreliggende grundlag er udformet, forudsætter det jo, at eventuelle krigsskader bliver af meget beskedent omfang, vel nærmest af samme karakter og i alle tilfælde ikke større end dem, man kendte herhjemme fra sidste krig; det tager ikke højde for krigsskader i et omfang, som man kender dem og har set dem andre steder. Kommer vi ud for en ny krig, selv om den også kun bliver ført med konventionelle våben, så tror jeg ikke på, at vi vil undgå skader af et ganske andet omfang end dem, vi kendte under sidste krig. Og gør vi det, kommer vi ud for noget sådant, må enhver nok erkende, at krigsskadesforsikring som den her foreslåede slet ikke slår til og ingen mulighed har for at dække ret meget.

En anden væsentlig årsag til, at vi mener, det bør være en samfundsopgave at påtage sig genopbygningen af fast ejendom, er, at man herved kommer til at stå over for problemer, der må tages hensyn til, og som er samfundsbestemte; og hvor den ordning, forslaget indebærer, kan komme på tværs af en ønskelig udvikling efter krigen. Efter sidste krig har vi jo rundt om set, at gader, bydele, ja, hele byer efter krigsskader og genopbygning helt har ændret karakter, hvor en hensigtsmæssig planlægning har gjort tidligere industrikvarterer til boligkvarterer, hvor nye færdselsårer, parkeringspladser, friarealer, handelscentre osv. er indgået i en samlet genopbygningsplan. Noget sådant er altså ikke ukendt, men, når eller hvis skaden skulle ske, både fornuftigt og rigtigt. Jeg frygter, at man med den foreslåede lov kan

komme ind i en problematik, hvor det private eller halvprivate forsikringsprincip, der jo forudsætter en anden form for genopbygning af krigsskadet privatejendom end den, der må tage rent samfundsmæssige hensyn, kan komme i konflikt med de samfundsinteresser, der ofte, og specielt i dette tilfælde, må gå forud for de private.

Endelig er det også et stort spørgsmål, hvis en krigssituation skulle opstå, om det kan siges, at det er noget, borgerne rent privat har nogen indflydelse på. Hvis borgerne ikke har det, kan man så sige, at de alligevel og igennem en lovgivning skal sikre sig imod følgerne af sådanne krigsskader, og kan man forlange det, når denne udvej, som man altså viser her fra lovgivningsmagts side, ikke giver den sikring, der kunne forventes, og derved skaber en problematik, som jeg før har nævnt?

Krigen, eller jeg vil foretrække at kalde det forsvaret i tilfælde af en krig, er en samfundsopgave, som alle efter evne må være med til at bære omkostningerne, ulemperne og farerne ved. Må genopbygningen efter en sådan katastrofe da ikke i samme grad betragtes som en samfundsopgave, hvor alle også må yde efter evne? Det er disse synspunkter, vi har lagt til grund for vor indstilling i den mindretalsudtalelse, vi sammen med SF har afgivet i betænkningen over forslag til lov om krigsforsikring, hvori vi giver udtryk for vor opfattelse. Vi anerkender i denne udtalelse, at lovforslaget med de ændringer, det nu har fået, er blevet bedre, og disse ændringer kan vi naturligvis stemme for, men vi må stemme imod forslaget ved den endelige behandling, dersom det fremkommer i uændret skikkelse.

Vi opfordrer handelsministeren til at fremsætte nyt forslag hvilende på skattesystemet. Denne opfordring er tiltrådt af SF's repræsentant i udvalget. Vi håber, denne opfordring vil blive taget op. Der var jo ved første behandling ret megen sympati for tanken hos flere af ordførerne, og handelsministeren har jo selv erkendt og klart sagt, at bliver der tale om omfattende skader, svigter forsikringsvejen, medens forsikringsvejen ved skader af mindre omfang antagelig er den rigtige at gå. Handelsministeren har altså her i forvejen taget meget stærkt forbehold over for det forslag, han selv har fremsat. Handelsministeren

[Holm Tved.]

har i sin fremsættelsestale yderligere peget på det rimelige i, at samfundet som helhed bærer krigens skader, og at samfundet ved en senere lovgivning må træde til for at finansiere skadernes dækning på anden måde og efter andre principper, dersom de foreslåede krigsforsikringsforbund ikke kan dække.

Det er altså helt klart erkendt, at dette forslag er behæftet med så mange usikkerhedsmomenter og med så store tvivl om dets tilstrækkelighed, at dette alene i sig selv burde være nok til at søge andre veje, at søge andet grundlag, og det er det, man fra socialdemokratisk og SF's side har peget på og opfordret handelsministeren til.

Må jeg så tilføje, at jeg ikke kan begribe, at det haster så meget med dette lovforslags gennemførelse. Der er dog vel ingen, der forventer en krigstilstand eller en krigssituation, hvor Danmark kan blive inddraget, og hvor denne lov derfor skal træde i kraft, i den nærmeste fremtid. Vi finder det udmærket, at sagen om en beredskabslovgivning af denne art er rejst, men vi finder det bestemt ikke sagligt forsvarligt at søge forslaget gennemført på det foreliggende grundlag. Lad os få tid til at få nøje undersøgt alle muligheder for en sådan beredskabslovgivning i udvalget. Fra forslagens fremsættelse og til i dag har vi haft 6 måneder. Heri indgår juleferie og påskeferie. Vi har haft 6 måneder til at gennemgå et meget, meget omfattende materiale, som det har taget et embedsmandsudvalg og et sagkyndigt udvalg 6 år at fremskaffe, fremskaffe som grundlag for det arbejde, vi har skullet lave på 6 måneder i folketingsudvalget.

Nu kan man sige, at 6 måneders udvalgsarbejde er lang tid, ja vel, men har vi haft 6 måneder, har vi haft 6 måneder til dette forslag alene? I den samme periode har hvert enkelt af udvalgsmedlemmerne haft 20 eller 30 andre udvalg, de også skulle passe.

Det giver mig anledning til et lille hjertesuk, ikke så meget med henblik på selve arbejdet i dette udvalg, selv om 6 møder i udvalget vel egentlig ikke kan siges at være alt for meget til det omfattende materiale, vi skulle igennem, men vedrørende udvalgsarbejdet i al almindelighed, arbejdsgangen

i al almindelighed. Vi har ofte før hørt beklagelser over lovjaskeri, men mon vi nogen sinde har været ude for noget, der måske bedre fortjener denne benævnelse, end det, vi har været ude for det sidste år? Man får unægtelig den opfattelse, at regeringen i mangel af noget andet søger at få de fleste mulige love jaget igennem folketinget, uanset at det naturligvis rent tidsmæssigt må gå ud over en virkelig grundig udvalgsbehandling af de enkelte lovforslag. Jeg tror, man uden skade kunne have udsat afgørelsen af adskillige af de fremsatte forslag, bl. a. det, vi behandler her i dag, og dermed skaffet mere tid og større mulighed for udvalgsmedlemmerne til et grundigt udvalgsarbejde af de nødvendige og aktuelle lovforslag.

Man kunne nu spørge os, hvorfor vi ikke selv vil fremsætte ændringsforslag i stedet for at henstille til handelsministeren at gøre det. Når vi ikke selv gør det, er det, fordi vi mener, at der må fremsættes et helt nyt forslag på et andet grundlag, hvilket naturligvis indebærer, at det forslag, som vi behandler her, falder væk, og fordi vi af handelsministeren klart har fået tilkendegivet manglerne og utilstrækkeligheden i det foreliggende forslag, utilstrækkeligheder, der vil komme til udtryk i tilfælde af mere omfattende skader. Her har handelsministeren jo klart sagt, at så må loven afløses af en senere lovgivning på et andet grundlag og efter andre principper.

Vi er enige med handelsministeren i hans tvivl om forslagens tilstrækkelighed og derfor, og fordi vi ikke mener, det vil skade noget, om denne beredskabslovgivning først bliver gennemført i næste folketingssamling, sådan at man kan få tid til at gå i detaljer, gå i dybden med alle de problemer, der kan opstå i forbindelse med en sådan beredskabslovgivning, beder vi handelsministeren om at fremsætte forslaget, så vi får mulighed for efter omstændighederne at kunne opfylde de krav, der må kunne stilles til en sådan lovgivning.

Mads Eg Damgaard: Efter et grundigt udvalgsarbejde, der har omfattet 9 møder og samråd med handelsministeren, har jeg den modsatte opfattelse af hr. Holm Tved, at her er netop tale om et meget grundigt udvalgsarbejde. Jeg havde nær sagt, at blot

[Mads Eg Damgaard.]

alle lovforslag kunne behandles så grundigt i denne samling, så skulle jeg være helt tilfreds. Vi har gået paragraf for paragraf igennem, og når hr. Holm Tved siger, der har været 6 møder, så må han enten have husket forkert eller have vendt sit manuskript på hovedet, for der har været 9 møder.

Flertallet — og naturligvis jeg personlig — finder, det er langt det bedste, at vi har baseret denne lovgivning på forsikringsmæssig basis. Det er forsikringsselskaberne, der har administrationen, de har de trænedes folk, de kan den slags ting, og jeg ville jo da også tro, at hvis der skulle komme så store ulykker over vort land ved krigshandlinger, så måtte staten, om det var den, der ellers forestod administrationen af denne lov, alligevel ty til forsikringsselskaberne og disses folk, fordi det er dem, der kan den slags ting.

Jeg er helt enig med den højtærede handelsminister i, at naturligvis kan man ikke helt gardere sig mod disse frygtelige skader, der kan opstå, men så må staten naturligvis på en eller anden måde træde til, og vi har da heldigvis det at håbe, at der ikke sker større skader, end at det kan ordnes efter denne lovgivning og som sagt efter de forsikringsmæssige principper.

Efter denne grundige behandling i udvalget, som jeg nævnte, har handelsministeren stillet ændringsforslag, som af de 47 paragraffer, det oprindelige lovforslag indeholdt, ændrer de 20, en del af dem væsentligt.

Jeg kan nævne, at i det oprindelige forslag opererede man med et maksimumsbeløb på 200.000 kr. for privat indbo, som automatisk ville være forsikret sammen med ejendommen. Nu kunne man jo tænke sig, at mange mennesker slet ikke har et indbo, der har nær så stor en værdi, og når de alligevel skulle betale præmie efter et beløb på 200.000 kr., kunne der godt opstå en vis social slagside her, hvorfor vi har foreslået, at de 200.000 kr. ændres til 100.000 kr. — stadig væk med mulighed for, at de, der ønsker yderligere forsikret, de, der har indbo over dette beløb, blot kan meddele selskaberne, at de ønsker indbo yderligere forsikret, hvis de skønner, de

har derudover; naturligvis må de så også betale præmien herfor.

En anden vigtig ting, der foreslås ændret, er det forhold, at i det oprindelige lovforslag var der ikke sikret hel nyanskaffelse. Hvis en ejendom blev totalt skadet, skulle den vurderes, og det betød ikke, at man uden videre kunne få en helt ny ejendom, altså nyværdiforsikring. Dette ændres nu, således at man ved total skade er nyværdiforsikret, således at der kan bygges en ny ejendom. Det er også rimeligt, og det bruger man i øvrigt overalt i forsikringsbranchen i dag.

Ved første behandling omtalte jeg et bestemt problem, nemlig dette: hvordan kan man tilbagebetale for meget erlagt forsikringspræmie til de retmæssige ejere? Det var et problem, man havde efter sidste krig, et ret stort problem, som man havde meget besvær med at finde ud af, og det endte da også med, at man ikke kunne tilbagebetale de 22 mill. kr., det drejede sig om, til deres retmæssige ejere. Problemet består naturligvis stadig væk, men jeg tror, det er meget formindsket ved, at der nu er tale om a conto-opkrævning, eventuelt så beskeden, at der senere skal en regulering til og en indbetaling ved eventuel krigsskade, med andre ord en delvis bagudbetaling af forsikringspræmierne. Herved kan man bedre undgå for meget erlagt forsikringspræmie.

Flertallet kan altså anbefale dette lovforslag. Når hr. Holm Tved siger, at han kan ikke forstå, det haster så meget med at få et sådant lovforslag færdiggjort og vedtaget, så kan han selvfølgelig nok have en del ret deri, eftersom vi jo ikke regner med nogen af os, at vi skal komme ud i krigslignende tilstande og den slags ting, det er klart. På den anden side så kan man også spørge sig selv: ja men hvornår skal man så have loven? Man skal da i alt fald helst have den, inden der sker noget.

Jeg synes ikke, man med rette kan hævde, at der her er tale om lovjaskeri. Hr. Holm Tved omtaler kommissionen, der har siddet i 6 år, og spørger: hvordan skal udvalget så kunne behandle lovforslaget på 6 måneder ved 9 møder? Hertil kan man sige: ja men kommissionen har jo gjort et stort

[Mads Eg Damgaard.]

forarbejde, og derfor har det været så meget lettere for os, naturligvis. Jeg synes ikke, begrundelsen er så god, og jeg synes, det er helt urimeligt at kalde det for lov-jaskeri i dette tilfælde.

Jeg synes også, at det er rimeligt, at de, der har værdierne, skal betale for at holde dem forsikret. Hvis staten skulle klare denne opgave over skattevejen, over skatteydernes pengepung, kan man vel sige, så kan det godt være, at fordelingen blev lidt bredere, men de fleste ejer dog trods alt noget privat indbo, og der er da så mange af dem, synes jeg, at man egentlig godt kunne tale om en vis urimelighed i at fordele denne byrde også på de få, der slet ingenting ejede. Så kan man sige, at de plejer heller ikke at betale så forfærdelig meget i skat, det er en anden sag. Men alligevel, i det store og hele kan vi ikke se rettere, jeg kan ikke se rettere, end at de retmæssige til at betale præmie må være dem, der ejer tingene.

I forhold til ordningen efter sidste krig finder jeg, det er en udmærket ting, at det ordnes over ejendommen. Hvis man bor i en huskarré med masser af lejligheder, så klares det ved betaling af huslejen til den pågældende ejendoms ejer eller dem, der står for administrationen af denne, og det må dog være meget, meget nemmere.

Det er også meget bedre, at der kun er 5 krigsforsikringsforbund imod, jeg tror, det var 13 sidste gang. Jeg kan ikke se rettere, end at der her er tale om en lov, der kan klares administrativt meget enkelt, meget let af de folk, der har til opgave at forsikre værdierne. Jeg har allerede sagt, at hvis staten skulle tage sig af det, ville den nok henvende sig til den slags folk alligevel.

Med disse bemærkninger kan jeg altså anbefale på mit partis vegne lovforslaget til gennemførelse her i det høje ting, og hvis mindretallets forslag om, at handelsministeren skulle fremsætte et helt nyt lovforslag, skulle komme til afstemning, anbefaler jeg meget, at man ikke stemmer for det.

Niels Jørgen Nielsen: Jeg vil gerne takke handelsministeren for de fremsatte ændringsforslag, der er i overensstemmelse med de synspunkter, som har været fremherskende under udvalgsarbejdet. Jeg må sige som hr. Mads Eg Damgaard, at jeg forstår ikke hr. Holm Tveds forargelse over manglende tid og andet vedrørende udvalgsarbejdet; jeg synes, at de 6 måneder virkelig har givet mulighed for en grundig behandling af de problemer, der her er tale om. Gennem et stort antal ændringsforslag er der nu på flere områder skabt en klaring og forenkling af problemerne, det gælder f. eks. ændringen af det oprindelige forslags geografiske inddeling vedrørende forsikringsforbundene til fordel for en afgrænsning efter bygningernes anvendelse, det gælder spørgsmålet om lovens ikrafttræden, hvorigennem det nu er sikret, at enhver krigsskade vil kunne komme ind under forsikring, og det gælder bestemmelsen om, at erstatningssummen kun skal kunne afkortes, hvis forsikringstageren ellers vil tjene urimeligt ved ikke at genopbygge.

Der er ingen af de mange ændringsforslag, der har antastet det oprindelige lovforslags forsikringsmæssige hovedprincip, hvad vi i venstre kan erklære os tilfreds med.

I overensstemmelse med de synspunkter, som erhvervenes repræsentanter i handelsministeriets udvalg af 1964 har gjort gældende, tror jeg, at befolkningen føler sig mere tryk ved, at der bliver skabt faste forsikringsmæssige rammer for de kriterier, hvorefter eventuelt krigsskadeserstatninger skal udbetales, end ved den af et mindretal i udvalget i alle tilfælde ønskede finansiering over skatterne, der indebærer muligheder for, at der til enhver tid i forbindelse med finansiering af erstatningerne kan rejses debat såvel om erstatningernes størrelse som om en eventuel prioritering af erstatningsområderne.

Jeg vil da sige, at efter at have hørt hr. Holm Tved nu er jeg blevet bestyrket i den opfattelse, at netop en ordning med finansiering over skatterne i høj grad indebar den

[Niels Jørgen Nielsen.]

mulighed og dermed et usikkerhedsmoment for befolkningen, som vi ikke er tilhængere af i venstre.

Enhver erkender naturligvis, at fremtiden indeholder mange usikkerhedsmomenter, specielt på det område, som nærværende forslag beskæftiger sig med, og ingen er blind for, at skulle det ulykkelige ske, at Danmark bliver skueplads for krigshandlinger af alvorlig, katastrofal karakter for landet som helhed, så kan ingen forudbestemte erstatningsordninger holde. Det gælder, hvad enten det er midler på et forsikringsmæssigt grundlag eller fra en direkte skatteopkrævning. I en sådan situation må det blive nødvendigt, at lovgivningsmagten tager genopbygning op til fordomsfri drøftelse og beslutninger, og jeg vil da sige, at det foreliggende lovforslag regner jo med, at en sådan situation kan indtræde.

Men i det tilfælde, at skaderne kun vil få begrænset omfang, er det min opfattelse, at lovforslaget giver befolkningen et tilsagn om rimelige økonomiske erstatninger, og derfor kan jeg på mit partis vegne anbefale lovforslaget til vedtagelse med de af ministeren foreslåede ændringer.

Nordqvist: Vedrørende de forskellige ændringsforslag — der er jo enighed i udvalget — skal jeg blot henvise til betænkningen.

Hr. Holm Tved nævnte et enkelt problem, nemlig præmien for så vidt angår lejemål, og han fandt det rimeligt, om lejerne kun skulle betale halvdelen af denne præmie. Det finder jeg urimeligt. Jeg mener, at denne præmie for en krigsforsikring såvel som andre forsikringspræmier, skatter og afgifter bør kunne væltes over på lejerne.

Vedrørende det principielle, om vi skal have en forsikringsordning, eller vi skal have staten blandet ind i det og ordne det over skatterne, må jeg også erklære mig uenig med hr. Holm Tved. Jeg synes, det ville være helt urimeligt, at folk, som ingenting har, skal være med til at betale til andre, som har en hel masse. Jeg finder med andre ord, at de, der har fast ejendom og værdier af forskellig art, selv skal betale for de værdier, de har. Jeg kan i øvrigt vedrørende dette spørgsmål henvise til det, der er anført af de ærede ordførere hr. Mads Eg Damgaard og hr. Niels Jørgen Nielsen, og i øvrigt

henvise til den betænkning, vi har fået fra det udvalg, som handelsministeren har nedsat, og som jo foreslår og anbefaler en ordning som den, vi nu gennemfører i det foreliggende lovforslag. Jeg skal på det radikale venstres vegne anbefale flertalsindstillingen.

Poul Dam: Da min ven hr. Holger Vivike, der har været medlem af udvalget, ikke er i stand til at være til stede her i dag, skal jeg på mit partis vegne knytte nogle få bemærkninger til denne andenbehandling.

Jeg kunne i og for sig nøjes med at henvise til, hvad jeg sagde ved første behandling, hvor jeg udtrykte min skepsis over for forslaget. Den er ikke blevet mindre, så i og for sig er situationen altså uforandret. Men jeg vil dog alligevel sige, når man nu kun har fulgt dette på afstand, at det er noget forunderligt, at regeringen anser det for rigtigt at gennemføre et lovforslag af denne art på sine egne partiers stemmer og ikke andre. Det forekommer mig at være en principielt så væsentlig sag, at en større enighed ville have været noget overordentlig ønskeligt, men det er nu nok sådan, at der her er tale om en principiel modsætning mellem partierne.

Det lyder ganske vist så smukt, når hr. Mads Eg Damgaard her siger, at de, der har værdierne, også skal betale for at få dem bevaret. Det gælder dog ikke for dem, der ejer udlejnings ejendomme; de kan nemlig lade lejerne betale for det. Det er jo et princip, man har i almindelighed, at alt, hvad der ellers kunne tænkes at påhvile ejerne af beboelsesejendomme, uden videre kan væltes over på lejerne. Det er et dårligt princip. Vi har fra mit partis side nogle gange prøvet at få det ændret, uden held; vi agter at fortsætte med det, så at den, må jeg sige udbytning, der her foregår, kan standses.

Det er også en lille smule hul betragtning, når hr. Nordqvist siger, at det er urimeligt, at de, der ikke ejer noget, skal være med til at betale, som det ville være tilfældet, hvis vi gik skattevejen. Dette må vel — for at være logisk — forudsætte en skatte-lovgivning af en hel anden art end den, vi har. Den skattelovgivning, vi har, som man kan sige meget ondt om — og det skal vi gøre ved anden lejlighed — er dog i væsentlige træk baseret på et progressivt skatte-

[Poul Dam.]

system, hvilket vil sige, at det er dem, der har mere, som også forholdsvis kommer til at betale mere, og det forekommer os at være et rimeligt synspunkt.

Den ordning, der her foreslås, som bygger på et såkaldt forsikringsprincip, er jo, som jeg sagde ved første behandling, mest et forsøg på at vise, hvordan ordningen burde have været ved den forrige krig. Den er lavet uden hensyn til, hvilke virkelige risici der foreligger i vore dage.

Der er to muligheder, hvis der virkelig skulle udbryde en krigstilstand. Den ene er ødelæggelser af så stort omfang, at hele forsikringsprincippet vil briste, således som det også er blevet indrømmet af regeringspartiernes ordførere. Den anden er fuldstændig tilfældige skader, hvor det er ganske tilfældigt, om det er det ene eller det andet forsikringsforbunds forsikrede genstande, der bliver ramt. Der kan tænkes omfattende skader i et ganske isoleret område, i et ganske bestemt boligkvarter eller i et ganske bestemt industriområde eller sådan noget. Disse skader skal efter dette princip bæres af en begrænset del af samfundet, hvad der dog er fuldstændig urimeligt. Det rimelige må være, at hele samfundet dækker de skader, der indtræffer, når de indtræffer helt tilfældigt, selv om de rammer inden for et bestemt område.

Jeg tror, at det eneste forstandige princip er opgørelsesprincippet med en efterfølgende skatteudligning, og vi kan ikke medvirke til forslaget her. Det er helt forfejlet i sin retning, det har ingen social forståelse, det er præget af nogle bestemte interesser, som vi ikke har ønske om at fremme.

Handelsministeren (Knud Thomsen): Ja, enighed er der jo altså desværre ikke opnået om dette lovforslag, men uden at det i øvrigt skal være ironisk ment, må jeg da have lov til at takke udvalget for det arbejde, der er gjort. Set fra min side har udvalget bestemt ikke ligget på den lade side. Der er stillet og besvaret særdeles mange spørgsmål og gjort et stort arbejde, og jeg forstår da også, at der for så vidt er enighed om det, der i den henseende er opnået, nemlig de mange ændringsforslag.

Jeg vil gerne til hr. Holm Tved sige, at man jo altid kan rejse det spørgsmål, om

det haster med en beredskabslovgivning, og svaret derpå må fornøftigvis være, at det ved ingen. Man kan ikke vide det. Det ligger i selve beredskabets idé.

Man må endvidere erkende — og det har jeg gjort — at denne lovgivning må være behæftet med den usikkerhed, der er forbundet med, at ingen har nogen anelse om, hvordan et eventuelt kommende krigsudbrud eller en krigslignende tilstand, der rammer Danmark i sine fysiske virkninger eller inddrager Danmark, vil forløbe. Men én ting vil jeg bestemt fastholde, nemlig at jeg i dag ikke — og altså heller ikke regeringspartiernes ordførere — vil være med til på forhånd at binde mig til gennem en lovgivning, at kun skattevejen kan betrædes, når det drejer sig om at udbedre skaderne. Jeg har erkendt, at hvis det er helt samfundsnedbrydende skader, der opstår, af dominerende omfang, sådan at det er et helt nyt land, der skal vi sige rejser sig af ruinerne, så er den ordning, der her er tale om, ingenting værd, men så må til gengæld den folkeforsamling; det folketing, der opstår af disse ruiner, bestemme, hvordan man vil gå frem, herunder prioritering, opbygningen osv.

I denne sidste henseende har hr. Holm Tved udtalt frygt for, at man ved det foreliggende forslag ikke kan komme ind på fornøftig prioritering osv. Om dette vil jeg dog gerne sige, at jeg vil gætte på, at i en situation, hvor den til den tid værende handelsminister har sat dette lovforslag i kraft ved at erklære forsikringstilstand, da vil forholdene samtidig være sådan, at man gennem byggetilladelser, gennem materialekontrol osv. har fuldstændig hånd i hanke med, hvad der kan bygges op; hvilket tempo, og hvad der trænger til at bygges op.

Kommer der meget store skader, så må jeg erkende, at så rækker det ikke til, men kommer der et hændelsesforløb som under sidste krig — som også hr. Poul Dam sagde — og et hændelsesforløb, der måske kan gå noget længere, mener jeg, at man her på fornøftig måde påbegynder en registrering og kan påbegynde en genopbygning, uden at ejerne skal være underkastet, skal vi sige den politiske behandling og må vente på, at folketinget bestemmer midlernes bevilling og dermed eventuelt griber endnu stærkere ind i genopbygningen.

Det er altså på dette punkt, der er et virke-

[Handelsministeren.]

lig principielt modsætningsforhold, som jeg må beklage, for jeg ville gerne have arbejdet på at forsøge at tilvejebringe enighed, men det er mig ikke muligt at se, at selv fortsat arbejde kunne bringe dette principielle modsætningsforhold ud af verden, og jeg kan derfor ikke modtage opfordringen til at fremsætte noget nyt forslag.

Jeg skal yderligere sige til hr. Poul Dam med hensyn til hans betragtninger over, hvorvidt det er staten, os alle, der skal betale skader, eller et udsnit som et af disse forbund, at der er dog sket en meget betydelig forbedring i forhold til, hvad vi opererede med under sidste krig; der er nu kun 5 forbund mod betydelig flere dengang og derfor mindre end sidst.

Jeg skal altså tillade mig at anbefale lovforslagets videre gennemførelse.

Holm Tved: Jeg vil gerne, for at der ikke skal opstå nogen misforståelse, gentage, hvad jeg mente jeg udtrykkelig gjorde opmærksom på i første omgang, at denne beklagelse, dette hjertesuk, som jeg kom med med hensyn til lovjaskeri, ikke gjaldt dette udvalgs arbejde, men udvalgsarbejdet i al almindelighed herinde. Så er det vist klart sagt. Jeg har ikke klaget over arbejdet i dette udvalg, men jeg har klaget over, at der er for lidt tid til udvalgsarbejdet i al almindelighed, og det er der dog ingen der ikke har været enig med mig i også i dette udvalg.

Det er jo ikke rigtigt, at der skal en debat osv. til, hver gang man skal finde frem til forsikringsstørrelsen, erstatningsstørrelsen. Jeg vil bede om, at hr. Niels Jørgen Nielsen læser den foreløbige betænkning side 34-37; dér står det klart, hvordan man skal gå frem — der bliver ikke tale om nogen debat.

Endelig vil jeg gerne takke handelsministeren for hans udtalelser her i dag, som for så vidt gik på nøjagtig det samme som fremsættelsestalen, nemlig — og dér er vi helt enige — at handelsministeren stadig væk har sin tvivl. Men ikke desto mindre vil man alligevel bygge denne lov op på noget, man tvivler på kan holde, og det er det, jeg ikke kan forstå.

Jeg finder det noget ulogisk, at man siger, at i tilfælde af en krig, så må forsvaret —

det er naturligvis, når man taler forsvar — være noget, som bæres af alle i dette land efter evne, så må man tage alle de ulemper, men når det gælder noget som erstatning for det, denne krig eller dette forsvar har medført, ja, så skal det ikke være alle. Det må da være en fælles opgave også at bygge det op, som man har måttet stå fælles om at værne om, men som alligevel er blevet brudt ned.

Det er meget rigtigt, at hvis skaderne bliver af mindre omfang ved en eventuelt kommende krig, — vi håber ikke, den kommer — så kan forsikringsvejen måske nok klare det, men den kan altså ikke klare det, uden at der skal laves en speciel lovgivning støttende denne om erstatningen, og det skal laves, når man har alt det andet inde på livet; så er beredskabet altså ikke sådan, som det skal være. Derfor mener vi, at det må være mere rigtigt, at man laver beredskabet sådan, at det dog i nogen grad kan holde, og i alle tilfælde, at man er fri for at skulle lappe på den beredskabslovgivning, som man altså i god tid gerne vil have igennem.

Det er da rigtigt, at spørgsmålet er relativt: hvornår er det nødvendigt at gennemføre en beredskabslovgivning? Vi kan ikke sige, at vi ikke får krig om en måned, det kan handelsministeren naturligvis have ret i, men på den anden side, så er der vel i og for sig ingen, der egentlig tror på det. Og kan vi føre en beredskabslovgivning af denne art og måske også på andre felter igennem på en sådan måde, at den har bred tilslutning i folketinget, så tror jeg, det ville være en fordel.

Jeg skal ikke gentage, hvad hr. Poul Dam allerede har sagt med hensyn til det skattemæssige, for her er vi fuldstændig enige; det må være bedre, at man løfter i flok og løfter alle ved skader, der virkelig vedrører samfundet. Men tilbage står det rent planlægningsmæssige, som denne lovgivning, hvis dette lovforslag bliver vedtaget, vil komme på tværs af.

Handelsministeren (Knud Thomsen): Jeg skal endnu en gang over for hr. Holm Tved erkende, at det lovforslag, der her er fremsat, og som vi behandler i dag, alene tager sigte på en situation med, skal vi sige

[Handelsministeren.]

overskuelige krigsskader. Jeg skal ikke indlade mig på at komme med procentbetragtninger el. lign.

Det forslag, hr. Holm Tved ønsker jeg skulle fremsætte, ville jo gå ud på et organ til registrering af de skader, der måtte indtræde, samt en finansiering af genopbygningen ad skattevejen. Her gør jeg opmærksom på, at det lovforslag, jeg har fremsat — jeg har jo kunnet vælge mellem de to og har valgt dette — indeholder alt, hvad forslag 1 — hvis jeg må kalde det sådan — kunne indeholde, nemlig registreringen. Jeg kan jo, som § 2 er formet, fastsætte, hvornår de i loven omhandlede krigsforsikringsforbund skal oprettes, og hvornår de skal indstille deres virksomhed, og jeg kan fastsætte efter lovens videre tekst — jeg bruger ordet „jeg“, jeg håber ikke, det bliver mig, jeg håber, det aldrig bliver nogen, jeg håber da ikke, det bliver i vor tid — altså handelsministeren kan fastsætte, fra hvilket tidspunkt forsikringsansvaret for forbundene påbegynder, og det kan han gøre med bagudvirkende kraft, og han kan bestemme, at nu skal det opføre. Hvis det store sammenbrud kommer i dette land af den art, vi her taler om, så vil denne lov aldrig blive sat i kraft. Kommer det gradvis med gradvise krigsskader, så vil denne lov være et fortræffeligt instrument til at holde genopbygningen gående, så længe skaderne er af begrænset omfang. Kommer der det store krak senere hen, vil simpelt hen den tid være den handelsminister bestemte, at forsikringsansvaret ophørte, før det store bombardement kom, og derefter måtte det til den tid sidende folketing træffe bestemmelse om, hvad man vil gøre med de ruiner, der ligger tilbage af dette land.

Dette kan vi ikke lovgive om i dag, men vi kan heller ikke i dag, i alt fald ikke med min billigelse, lovgive om, at enhver skade skal finansieres ad skattevejen.

(Kort bemærkning).

Holm Tved: Efter handelsministerens udtalelser har vi jo i virkeligheden her fået klar besked på, at det er ikke en beredskabslovgivning. Det er simpelt hen en skadeserstatning, som man laver på forsik-

ringsbasis, men der er ingen beredskabslovgivning i dette, og derfor skal man lade være med at tale beredskabslovgivning i denne forbindelse.

Johan Philipsen: Nu kører man ind på et spor, der ikke er rigtigt, og som giver offentligheden en forkert opfattelse af, hvad indholdet i denne lovgivning i realiteten er. Det har været mit ønske, at vi fik den bestemmelse ind, at handelsministeren, når loven er trådt i kraft — den træder i kraft, når den er bekendtgjort i Lovtidende — med virkning bagud kan sætte bestemmelserne i kraft.

Det ønske har jeg haft på baggrund af det, vi oplevede i Sønderjylland under den sidste verdenskrig. Det var sådan, at da de første bombeskader kom, var der ingen lovgivning, og så fik man en lovgivning, der i øvrigt indeholdt nogle kedelige bestemmelser med meget betydelige selvriskopræmier for jord og avl og maskiner osv. De indeholdt meget betydelige uklarheder, hvor det var et rent fortolkningsspørgsmål, hvorvidt ting var omfattet af lovgivningen eller ej, og det efter min mening er givet, at disse bestemmelser senere blev fortolket således, at ting vitterlig blev erstatet, som egentlig efter lovens ordlyd ikke var omfattet af lovgivningen.

Jeg skal referere mit eget eksempel. Jeg var en ung og fattig forpagter, og der var sket en betydelig skade i en kartoffelmark. Han, der på statens vegne vurderede det, sagde: som den lov er affattet, så kan du ingen erstatning få. Jeg sagde: vel, men de kornmarker ved siden af, hvor der faldt bomber, dér får man erstatning, og de steder, hvor bomberne faldt i græsmarker, dér får man også erstatning. Samtalen endte denne aften med, at jeg sagde til ham: nu har De jo tallene i Deres bog, og så kan De jo se, hvad der sker med dem. Hvis der ikke kommer erstatning, så kan de jo forblive dér. Der kom ingen erstatning. Så skrev den unge forpagter til de høje herrer i København og gjorde indsigelse imod denne behandling, for det, der skete i det næstfølgende, var, at der faldt bomber ude i nærheden af sukkerfabrikkerne — dér, hvor man har pressionsmuligheder i dette land — og så ændrede folketinget bestemmelserne med tilbagevirkende kraft over

[Johan Philipsen.]

for dem, der led skade ved sukkerfabrikkerne. Så skrev jeg et nyt brev uden resultat.

Det er denne situation, jeg gerne ved min deltagelse i det udvalgsarbejde har villet undgå, at de, der bor længst fra folketinget, kommer i den situation, at de, der først får skaderne, får lov til at jævne jordhullerne på egen bekostning, mens tingene senere hen, da man opdagede, at der opstod et problem, gled af sig selv.

Det var min motivering for så hårdhændet at få handelsministeren til at acceptere, at vi har en beredskabslovgivning, som kan fungere, når tilfældet kommer. Det er selvfølgelig rigtigt, at når vi kommer ud for det store ragnarok, så må folketinget til den tid tage stilling til, hvad der så måtte ske. Men vi har i hvert fald med dette forslag en beredskabslovgivning, som efter min bedste overbevisning i dagens situation er et fornuftigt svar på det, der skete i de sønderjyske landsdele i de første krigsår under sidste verdenskrig.

Handelsministeren (Knud Thomsen): Jeg ved ikke, om jeg hørte rigtigt, men det forekom mig, at hr. Johan Philipsen sagde, at han havde arbejdet hårdt for at få mig med til denne bestemmelse. Det må i så fald være en misforståelse, som jeg gerne ville korrigere. Det, der blev slidt hårdt med, var at finde en passende lovmæssig form for det fælles indhold: jeg var ganske parat til at acceptere.

Hermed sluttede forhandlingen.

§ 1, ændringsforslag nr. 1 om en ny affattelse af § 2, § 2 i den ændrede affattelse, § 3, ændringsforslagene nr. 2 og 3, § 4, således ændret, ændringsforslagene nr. 4 og 5, § 5, således ændret, ændringsforslagene nr. 6 og 7, § 6, således ændret, § 7, ændringsforslag nr. 8, § 8, således ændret, § 9, ændringsforslag nr. 9, § 10, således ændret, ændringsforslagene nr. 10 og 11, § 11, således ændret, §§ 12-14, ændringsforslag nr. 12, § 15, således ændret, ændringsforslag nr. 13, § 16, således ændret, §§ 17 og 18, ændringsforslag nr. 14, § 19, således ændret, ændringsforslag nr. 15, § 20, således ændret, § 21, ændringsforslag nr. 16, § 22, således ændret, §§ 23 og 24,

ændringsforslag nr. 17, § 25, således ændret, ændringsforslag nr. 18 om en ny affattelse af § 26, § 26 i den ændrede affattelse, §§ 27-41, ændringsforslag nr. 19, § 42, således ændret, §§ 43-45, ændringsforslag nr. 20 om en ny affattelse af § 46, § 46 i den ændrede affattelse, ændringsforslag nr. 21 om en ny affattelse af § 47 og § 47 i den ændrede affattelse

vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling
vedtoges uden afstemning.

Formanden: Jeg foreslår, at lovforslaget går direkte til tredje behandling uden fornyet udvalgsbehandling. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om ophævelse af lov om forskellige forbrugsafgifter
[af Aksel Larsen m. fl.]

Lovforslaget (nr. 203) findes i tillæg A. sp. 4167, fremsættelsen i tidenden sp. 4521).

Lovforslaget sættes til forhandling.

Den fg. finansminister (Ninn-Hansen): Det lovforslag, som hr. Aksel Larsen og andre medlemmer af socialistisk folkeparti her har fremsat, kan jeg ikke tiltræde. Regeringen kan altså ikke acceptere forslaget. Jeg vil dog ikke dermed udtrykke forundring over, at hr. Aksel Larsen har interesseret sig for disse afgiftsområder, det synes jeg er forståeligt. Der kan, hvad angår disse afgiftsområder, til trods for, at der for norges vedkommende har været en lang tradition for at opkræve dem, nok fremkaldes lidt forundring over, at disse er objekter for en særlig beskatning. Det drejer sig jo bl. a. om afgift på tændstikker, lightere og grammofoonplader, der blev indført i 1950, på papir, glødelamper og mineralvand, der stammer fra 1940, på kaffe-tilsætning fra begyndelsen af 1930'erne og på spillekort, hvor afgiften går helt tilbage til det attende århundrede.